

Jalkaterapeuttien laillistaminen vahvistaisi osaamista ja potilasturvallisuutta

Diabetesta sairastavien jalkaongelmat ovat diabeteksen kalleimpia komplikaatioita

Diabeteksen hoidon kehittyminen on vähentänyt diabetekseen liittyvien lisäsairauksien kuten diabeteksen munuaistaudin ja silmänsairauksien esiintyvyyttä. Samalla diabetesta sairastavien jalkaongelmia lisäävien tekijöiden kuten hermostovaurioiden ja alaraajan tukkivan valtimotaudin esiintyvyydet eivät ole merkittävästi laskeneet.

Jalkaongelmien aiheuttamista merkittävistä kustannuksista suuri osa olisi ehkäistävissä varhaisella tunnistamisella ja hoidolla. Diabetesta sairastavien alaraajaan liittyvien komplikaatioiden vuosittaiset kustannukset henkilöä kohden ovat kaikista diabeteksen komplikaatioista korkeimmat, vaihdellen 13 694 eurosta 17 666 euroon (vuonna 2017).¹ Diabeettiset jalkainfektiot aiheuttavat enemmän sairaalahoitopäiviä kuin mikään muu diabeteksen komplikaatio².

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevassa lainsäädäntöuudistuksessa päivitetään ammattihenkilöitä koskevaa lainsäädäntöä. Osana vuoteen 2027 jatkuvaa uudistamista tulee harkita myös toimia, jotka turvaavat erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuutta parantamalla laadukkaan hoidon saatavuutta.

Diabetesta sairastavilla jalkaterveyteen liittyvät ongelmat ovat kasvava haaste. Diabetesliitto ilmaisee huolensa laadukkaiden jalkaterapiapalvelujen saatavuudesta diabetesta sairastavien kokonaisvaltaisessa hoidossa, ja esittää jalkaterapeuttien laillistamista yhtenä keinona varmistaa osaava ja yhdenvertainen hoito.

¹ O Kurkela ym. 2022: Lisäsairaudet voivat moninkertaistaa tyypin 2 diabetespotilaan terveydenhuollon kustannukset. *Suom Lääkäril* 2022;77:e32697); R Sund ym, 2022: Hospital treatment costs associated with incident complications in patients with type 2 diabetes—real-world study based on electronic patient information systems. *BMC Health Serv Res* 22, 469 (2022)

² Käypä hoito: Diabetekseen liittyvät jalkaongelmat, Duodecim 2021.

Jalkaterapeutti on erityisosaaja

Diabetekseen liittyvien alaraajaongelmien ehkäisyssä, diagnosoinnissa ja hoidossa tarvitaan osaajaa, joilla on vahvat perustiedot sairaudesta ja syvä osaaminen vakavien jalkaongelmien taustalla vaikuttavista tekijöistä. Diabetesta sairastavien jalkaongelmiin perehtyneeltä asiantuntijalta edellytetään mm. hyvää iho-, verisuoni-, neurologisten ja tuki- ja liikuntaelimestön sairauksien osaamista. Tätä osaamista tuottaa tällä hetkellä jalkaterapeutti (AMK) -koulutus.

Jalkaterapeutin tulisi olla osa moniammatillista diabeteksen hoitotiimiä. Moniammatillinen yhteistyö on keskeistä vakavien jalkakomplikaatioiden, kuten kroonisten haavojen ja amputaatioiden, ehkäisyssä ja hoidossa. Kansalliset ja kansainväliset hoitosuositukset korostavat moniammatillisuuden merkitystä, mutta Suomessa yhteistyö on monin paikoin puutteellista etenkin perusterveydenhuollossa.

Moniammatillisen yhteistyön puute ja jalkaterapeutin toimien vähäisyys perusterveydenhuollossa ovat johtaneet siihen, että diabetesta sairastavien tarvitsemien jalkojenhoitopalvelujen tuottajakirjo on laaja ja asiakkaan kannalta epäselvä.alvelujen tarjoajiksi hakeutuu myös toimijoita, joilla ei tosiasiassa ole riittävää osaamista diabetesta sairastavan jalkaterapiasta.

Puutteellinen osaaminen diabetekseen liittyvissä alaraajaongelmissa voi johtaa virheellisiin diagnooseihin, epäasianmukaiseen hoitoon ja hoidon viivästymiseen sekä vakavien lisäkomplikaatioiden kuten infektioiden syntyyn.

Jalkaterapeutin laillistaminen tukisi potilasturvallisuutta ja vaikuttavan hoidon saatavuutta

Diabetesta sairastavien jalkaterveyden edistäminen vaatii korkeatasoista jalkaterapian asiantuntijuutta. Kansainvälisessä vertailussa Suomi on poikkeus: jalkaterapeutit ovat esimerkiksi Isossa-Britanniassa, Espanjassa ja Portugalissa korkeakoulutettuja laillistettuja terveydenhuollon ammattilaisia.

Laillistamalla jalkaterapeutit terveydenhuollon ammattilaisiksi voidaan turvata jalkaterapiapalvelujen laatu, vahvistaa potilasturvallisuutta ja myös palvelujen saatavuutta selkeyttämällä ammattilaisten työnjakoa. Laillistamisen myötä selkeytyvä toimintaympäristö jalkaterapiapalveluissa tehostaisi asiakkaan hoitopolkua ja vähentäisi hoitovirheitä sekä vakavien komplikaatioiden riskiä. Laillistamisella esiin saatava kohdennettu erityisosaaminen selkeyttäisi myös hyvinvointialueille palvelujen järjestämisen perusteita ja tarvittavien ammattilaisten osaamistasovaatimuksia.

Laillistaminen on myös viesti koulutuksen arvostamisesta, mikä voi olla vetovoimatekijä alalle.

Jalkaterapeuttitutkinnon laillistaminen olisi merkittävä askel kohti laadukkaampaa, turvallisempaa, vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa jalkaterapiaa ja kokonaisvaltaista hoitoa diabetesta sairastaville ja muille erityistä jalkaosaamista tarvitseville asiakkaille.

Diabetesliitto ry

Juha Viertola, toiminnanjohtaja

Liite 1

Jalkaterapian osaamisalueet diabeteksen hoidon näkökulmasta

- **Diabetekseen liittyvä kliininen jalkaterapia** – Jalkaongelmille altistavien jalkojenhoidollisten tekijöiden tunnistaminen ja hoito. Iho- ja kynsimuutokset ja niiden hoito, kroonisten haavojen ennaltaehkäisy, kroonisen haavan hoitoon liittyvät toimenpiteet.
- **Apuvälineterapia; ortoosit/orteesit, yksilölliset kevennyspohjalliset, kengät** – Alaraajan biomekaanisten ongelmien tunnistaminen. Biomekaniikasta johtuvien iho- ja kynsioireiden ja rasitusperäisten ongelmien ennaltaehkäisy, korjaus, ylläpito, yksilöllisillä apuvälineillä; yksilölliset pohjalliset/ortoosit, varvastäytytteet, varpaiden asennon korjaajat yms. Kroonisen haavan keventäminen. Kenkien valintaan liittyvä ohjaus; erityisjalkineiden tarpeen arviointi ja ohjaus hankintaan.
- **Neurologisten ja alaraajan tukkivan valtimotaudin tutkiminen** – Diabetesta sairastavan jalkojen riskiarvio: hermosto, verenkierto, kuormitusmuutokset. Muu neurologinen tutkimus; ohutsäieneuropatia, lihasvoima, tasapaino, asentotunto. ABI-mittaukset alaraajan tukkivan valtimotaudin toteamiseksi. Kuntouttavien toimien hoidon suunnittelu ja toteutus.
- **Biomekaniikka ja alaraajojen toiminta** – Diabeteksen aiheuttamien lisäsairauksien aiheuttamat muutokset kehon hallintaan ja kävelyyn: kävelyn analysointi, alaraajojen rakenteellisten ja toiminnallisten ongelmien tunnistaminen ja hoito.
- **Toiminnallinen harjoittelu**; Alaraajan toimintaa vahvistavien harjoitteiden suunnittelu, ohjaus, seuranta. Kroonisen haavan paranemisen jälkeinen kuntoutus. Jalkaterän osa-amputaation jälkeinen kuntoutus. Neurologisten ongelmien kuntouttavien toimien suunnittelu, toteutus ja seuranta. Alaraajan tukkivan valtimotaudin aiheuttaman katkokävelyn itsehoidon ohjaaminen ja seuranta.
- **Moniammatillinen yhteistyö**: Jalkaterapeutti on jalkatyöryhmän tärkeä jäsen.

Lisätiedot: jalkojenhoitaja Jaana Huhtanen, Diabetesliitto,
jaana.huhtanen@diabetes.fi